

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-8\(37\)-109-124](https://doi.org/10.32405/2218-7650-8(37)-109-124)
УДК 37.013.46; 614.23

Мхітарян Лаура Сократівна,
доктор медичних наук, професор,
професор кафедри біології,
завідувач навчально-наукової лабораторії
з біохімічних та медико-валеологічних досліджень
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
Ніжин, Україна.
laura_mkhitaryan@ukr.net

Манжуловський Всеволод Миколайович,
кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри біології
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
Ніжин, Україна.
kaf.bot@gmail.com

Петрюк Сергій Євгенович,
кандидат медичних наук,
старший викладач кафедри
фізичного виховання і валеології
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
Ніжин, Україна.
petrukserg@gmail.com

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У БАКАЛАВРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА

Анотація. Підготовка середніх медичних працівників та кваліфікаційні вимоги до них базуються переважно на принципах готовності до виконання призначень лікаря. При цьому недостатньою залишається фундаментальна підготовка з медико-біологічних дисциплін, що знижує ефективність використання системних знань здоров'язбереження у професійній діяльності медичного працівника середньої ланки.

З метою поліпшення підготовки майбутніх медпрацівників розроблено педагогічну модель формування готовності бакалавра медсестринства до застосування знань, умінь і навичок здоров'язбереження у повсякденній та професійній діяльності. У сучасний процес навчання треба впроваджувати інтегральні технології, використовувати як традиційні, так і інноваційні методи.

Запропонована педагогічна модель підготовки бакалавра медсестринства з дисциплін валеологічного спрямування має такі складові: зміст, форми, педагогічні умови, етапи та компоненти підготовки. При цьому навчання студентів базується на поєднанні різних форм його організації: лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, спецкурсів, спецсемінарів, педагогічної практики, консультацій, колоквиумів, контрольних, курсових і дипломних робіт.

Для бакалавра медсестринства з дисциплін валеологічного спрямування основними навчально-підготовчими етапами доцільно вважати теоретичний та практичний. Основними критеріями готовності бакалаврів медсестринства до використання валеологічних знань у професійній діяльності є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та самооцінювальний компоненти, відповідно до яких визначаються високий, середній і низький рівні підготовки.

Добір змісту дисципліни валеологічного спрямування в запропонованій моделі ґрунтується на проведеному теоретичному аналізі та практичній підготовці студентів з основ здоров'я, здоров'язбережувальних технологій та навичок здорового способу життя. Це забезпечить потреби суспільства в медичному персоналі, який не лише надає медичну допомогу у разі нещасного випадку, гострих захворювань, техногенних та природних катастроф, а й долучається до формування громадського здоров'я. Розроблена і теоретично обґрунтована структурна модель формування готовності бакалаврів медсестринства до застосування валеологічних знань у повсякденній та професійній діяльності, що є комплексною системою взаємопов'язаних елементів (змісту, форм, методів), та створення організаційно-педагогічних умов навчання забезпечить досягнення головної мети процесу професійної підготовки.

Ключові слова: бакалавр медсестринства; педагогічна модель; формування готовності; застосування валеологічних знань; професійна діяльність.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Інтеграція України в європейський освітній простір передбачає суттєву перебудову системи підготовки фахівців медичної галузі. Насамперед, це стосується підготовки медичних сестер, оскільки нині у нашій країні медичний працівник із сестринською освітою ще не відповідає вимогам міжнародної конкурентоспроможності. Сучасна система підготовки середніх медичних працівників в Україні та кваліфікаційні вимоги до них передбачають якісну практичну підготовку медсестер лише для виконання

призначень лікаря й недостатню фундаментальну підготовку з медико-біологічних та клінічних дисциплін. Це, зокрема, призводить до обмеження соціального статусу медичної сестри [1].

Необхідно вже сьогодні здійснювати практичні кроки для підготовки нової генерації фахівців, здатних виконувати свої професійні функції на рівні європейських стандартів. Якісна підготовка медичних сестер до професійної діяльності в умовах реформування медичної галузі передбачає формування активної життєвої позиції, зацікавленості у здобутті професії та прагнення до самовдосконалення. Постає низка важливих завдань щодо соціогуманітарної підготовки, упровадження особистісно орієнтованого підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливого значення набувають не тільки міцні фундаментальні знання фахівця, а й його здатність оперативно реагувати на запити динамічно мінливої дійсності, постійно поповнюючи свій інтелектуальний багаж новою інформацією, безупинно займаючись самоосвітою й максимально ефективно використовуючи джерела інформації [2], [3], [4].

Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців завжди приділялася належна увага, зокрема, таким аспектам, як: професійна підготовка фахівців у вищій школі (М. Євтух, М. Носко, С. Сисоєва), концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту (Е. Вільчковський, Н. Денисенко, Л. Сущенко, В. Платонов, Б. Шиян), сучасні підходи щодо змін у використанні освітніх технологій у напрямі гуманізації і демократизації навчання і виховання студентської молоді, інтеграції до європейського та світового освітнього простору (А. Алексюк, В. Андрущенко, А. Бондар, М. Жалдак, В. Кремінь, В. Лозова та ін.). Проблемні аспекти професійної підготовки кадрів та питання, пов'язані з реформуванням, оновленням змісту освіти, досліджували Р. Гуревич, В. Кузь, А. Лігоцький, Л. Хомич, Я. Цехмістер, М. Чобітько та інші вчені. Проблеми змісту, методів та форм навчання і виховання майбутніх фахівців знайшли відображення у працях Н. Тверезовської, В. Гриньової, О. Гури, Є. Кулика П. Лузана, В. Манька, О. Міщенко, С. Сисоєвої, О. Щербакової та інших науковців.

Однак, попри значні розроблення вчених, лише епізодично досліджено питання побудови теоретичної моделі підготовки та використання системних знань здоров'язбереження у професійній діяльності майбутнього медичного працівника середньої ланки.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою дослідження є розроблення й обґрунтування теоретичної моделі формування готовності бакалавра медсестринства до застосування знань здоров'язбереження у повсякденній та професійній діяльності.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- вивчення теоретичних основ побудови моделі практичної підготовки бакалаврів медсестринства;
- визначення основних складових компонентів моделі, що розроблюється;
- обґрунтування даних складових, етапів підготовки, компонентів та рівнів сформованості готовності бакалавра медсестринства до застосування знань здоров'язбереження у повсякденній та професійній діяльності;
- визначення ролі і місця практичної підготовки як багатогранної за змістом і цілісної системи, що має велике значення для формування здоров'язбережувальної компетентності у бакалаврів медсестринства.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Готовність працівника до професійної діяльності, як зазначає В. Ортинський [2], полягає в засвоєнні повного складу спеціальних знань (з предмета, навчальної дисципліни, курсу), психолого-педагогічних дій у навчальному закладі та соціальних відносин, у сформованості й зрілості професійно значущих і громадських якостей особистості. Бути професійно компетентним означає мати багатокomпонентний склад інтеграційних професійних знань і вмінь, що забезпечує усвідомлення вольових рішень, виконання творчих дій з конструювання процесу навчання й моделювання комунікативних зв'язків [4].

Завдяки переходу системи освіти до надання студентам можливості вибору навчальних дисциплін вони стають самостійними й активними. Основні принципи теорії самостійно керованого навчання описали Е. Скібіцький та О. Шабанов [5].

Метою систем навчання з керованою навчально-пізнавальною діяльністю є розвиток особистості студента в умовах оволодіння ним знаннями в конкретній предметній галузі. Під розвитком особистості розуміють поетапний рух від діяльності під керівництвом педагога до самостійно керованого навчання та від нього – до самонавчання. Бажаний результат – сформовані здібності до самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Основна суть теорії самостійно керованого навчання полягає в тому, що педагог повинен керувати процесом становлення власної навчально-пізнавальної діяльності студентів [6].

У сучасному процесі навчання, як вважає більшість науковців (М. Кларін, В. Сластьонін, А. Хуторський), треба впроваджувати інтегральні технології, тобто використовувати як традиційні, так і інноваційні методи. У сучасній системі освіти велика увага приділяється використанню засобів

нових інформаційних технологій, інтернет-технологій. Нові інформаційні та телекомунікаційні технології багатофункціональні й універсальні, але самі по собі вони не вносять ніяких змін у процес навчання. Тому актуальнішим стає питання не активного впровадження інноваційних технологій у процес навчання, а їх правильний вибір, визначення мети використання в освітньому процесі [7].

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для виконання поставленої мети використано: теоретичні методи наукового дослідження – аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми у педагогічній та спеціальній літературі; емпіричні методи дослідження – педагогічне спостереження; метод педагогічного експерименту, що базується на ініціюванні процесів та явищ за конкретних умов підготовки студентів, вивченні наявних педагогічних явищ; метод узагальнення – порівняння, осмислення отриманих за допомогою інших методів відомостей.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Спираючись на аналіз науково-методичної літератури, можна запропонувати педагогічну модель підготовки бакалавра медсестринства з дисциплін валеологічного спрямування, складовими компонентами якої визначено зміст, форми, педагогічні умови, етапи та компоненти підготовки (див. рис.).

Зміст навчання – це структура, зміст та обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації [7].

Форму організації навчання можна розглядати як конструкцію відрізків, циклів процесу навчання, які реалізуються у збігові діяльності педагога та студентів щодо засвоєння певного змісту матеріалу та опрацювання способів діяльності [8]. Інакше кажучи, форма організації навчання – зовнішнє вираження узгодженої діяльності педагога та студентів, що здійснюється у встановленому порядку і в певному режимі.

У сучасному закладі вищої освіти навчання студентів базується на поєднанні різних форм його організації. Основними є такі: лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, спецкурси, спецсемінари, педагогічна практика, консультації, колоквиуми, контрольні, курсові й дипломні роботи [9].

Важливу роль відіграють такі педагогічні умови: створення позитивної мотиваційної настанови на професійну мобільність за особистісно орієнтованого навчання; використання міжпредметних зв'язків у процесі навчання бакалаврів медсестринства; застосування сучасних інформаційних технологій.

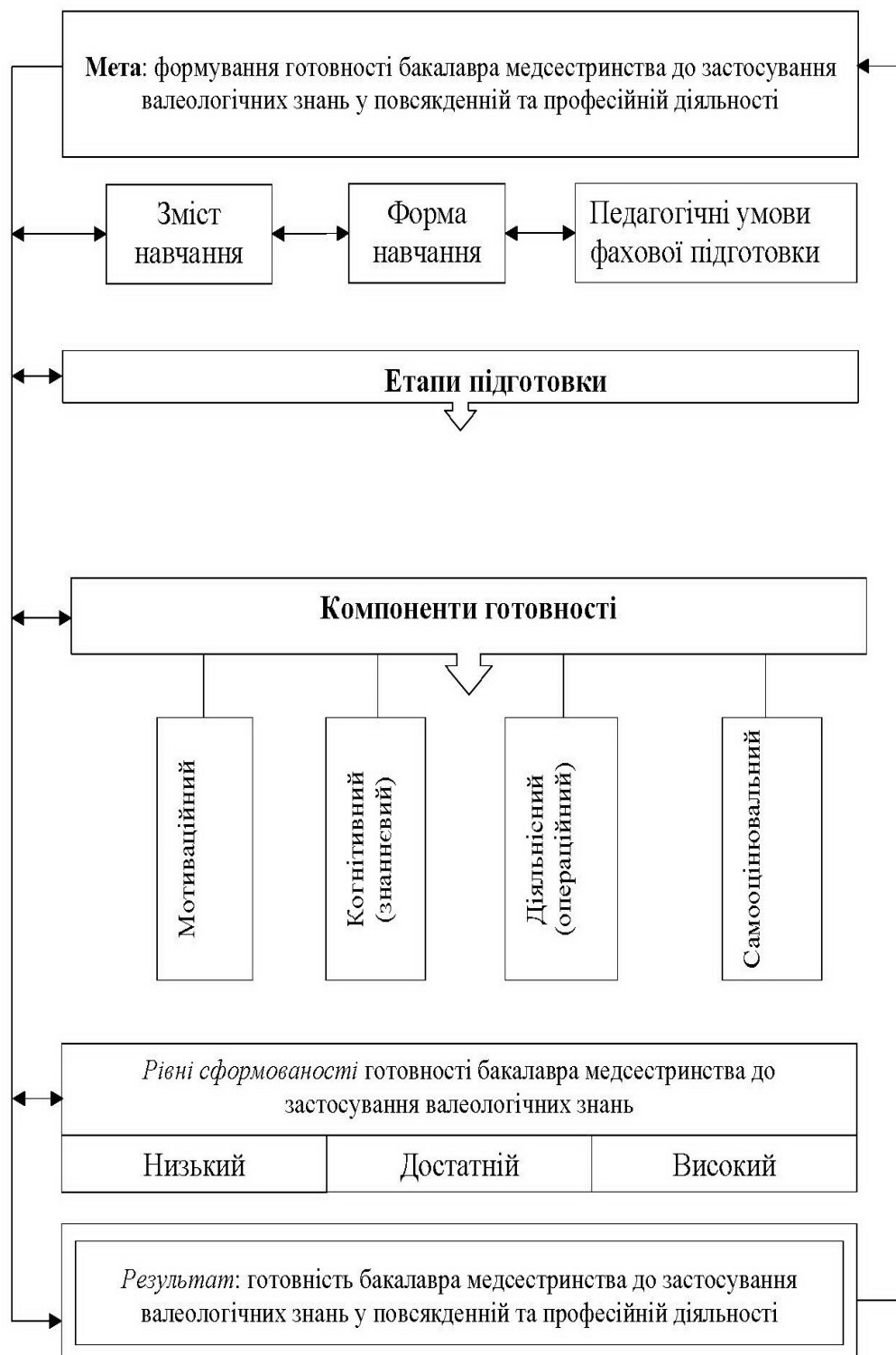

Рис. Модель формування готовності бакалавра медсестринства до застосування валеологічних знань у повсякденній та професійній діяльності

Під педагогічними умовами фахової підготовки студентів ми розуміємо сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів навчально-виховного процесу, від реалізації яких залежить рівень сформованості професійних умінь майбутніх фахівців. Їх можна розглядати як обставини, що впливають на розвиток професійних та особистісних якостей студентів, спрямовані на ефективне формування професійної мобільності майбутніх медичних працівників середньої ланки у процесі навчання.

З метою удосконалення практичної підготовки необхідно враховувати: рівень матеріально-технічного та інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу; створення системи безперервної освіти, оптимальної доцільності й ефективності в комплексі «школа – університет»; особливості кадрового забезпечення, зокрема вимоги до педагогічних працівників, та організації методичної роботи в сучасному навчальному закладі.

Для бакалавра медсестринства з дисциплін валеологічного спрямування основними навчально-підготовчими етапами доцільно вважати теоретичний та практичний.

На першому етапі навчання студенти оволодівають базовими знаннями з дисциплін. Вивчення матеріалу здійснюється у формі лекцій, самостійної та індивідуальної роботи.

На лекціях першого етапу вивчаються теоретичні аспекти основ валеологічних знань, роль та методи профілактики захворювань, основи здоров'язбережувальних технологій.

Лекції не повинні бути ілюстрацією підручника, хоч вони й пов'язані між собою за змістом. У них необхідно висвітлювати оперативні, сучасні відомості, повною мірою використовувати переваги, притаманні лекційному викладанню: оперувати значно більшими можливостями щодо урахування специфіки аудиторії, новітніх наукових досягнень; озброювати студента не тільки знаннями, а й переконаннями, умінням давати критичну оцінку розглядуваному матеріалу. Враження від матеріалу на лекції зростає завдяки живому слову, що дає можливість прямого контакту лектора зі слухачами. Залежно від сприйняття аудиторією матеріалу, лектор може вносити необхідні корективи. Лекційне викладання дуже економічне в часі, під час самостійного опанування інформацією студент витрачає набагато більше часу [10].

Однак якість здобування знань не може залежати лише від викладача. Важлива роль у цьому процесі зазвичай належить і самому студентові: його особистісним якостям, якості довузівської підготовки, наполегливості і вмінню самостійно оволодівати великим масивом наукової інформації, здатності до концентрування уваги, адаптування до вимог, що постійно зростають. Перетворення освітнього простору, яке з парадигми «наслідування» перейшло у парадигму «інформація», породжує величезний потік інформації, яку студент

має опрацювати під час навчання [11]. Це означає, що час, який надається студентові для засвоєння певної дисципліни, постійно стискається. Саме це і зумовлює обсяг інформації, що зростає, який необхідно засвоїти, не виходячи за межі встановленого часу. Тому лекції, підручники та інші наукові джерела є основою для самостійної роботи студента.

Найстарішою формою організації навчального процесу є індивідуальна форма навчання. Окремі її елементи заслуговують на увагу й сьогодні: самостійне опрацювання довідкової та допоміжної літератури, виконання групових завдань на практичних заняттях, підготовка рефератів та обзорів з визначеної тематики тощо.

На другому етапі навчання бакалаврів медсестринства з дисциплін валеологічного спрямування велика увага приділяється практичній підготовці.

В умовах сучасної вищої школи для узагальнення, поглиблення і систематизації знань, здобутих студентами під час самостійної роботи з лекційним матеріалом і навчально-методичною, теоретичною літературою, до важливих форм організації навчального процесу належать семінарські та практичні заняття. Це найважча і найскладніша форма навчального процесу. Семінарські та практичні заняття сприяють формуванню у студентів інтересу до самостійного оволодіння знаннями, вчать критично мислити, аналізувати складні явища суспільного життя і природи, сприяють більш інтенсивному формуванню таких важливих якостей, як критичність, гнучкість, глибина й самостійність мислення [12].

Основна мета такої форми навчання, як практичні заняття, – набуття практичних умінь і навичок [13]. Завдання, що даються на практичних заняттях, індивідуалізуються [14]. Це підвищує активність студентів, забезпечує розуміння ними суті наукової теорії і зв'язків її з практикою.

З метою виявлення ефективності дії моделі оптимізації валеологічної підготовки бакалаврів медсестринства необхідно визначити компоненти як ознаки, що засвідчують ступінь якісної підготовки студентської молоді.

Основними критеріями готовності бакалаврів медсестринства до використання валеологічних знань у професійній діяльності є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та самооцінювальний компоненти, відповідно до яких визначаються високий, середній і низький рівні підготовки.

Мотиваційний компонент готовності бакалаврів медсестринства передбачає формування позитивної мотивації щодо впровадження валеологічних знань, умінь та навичок у професійній діяльності. Під час визначення ознак мотиваційного компонента та відповідних їм рівнів готовності бакалаврів медсестринства враховано характер усвідомлення важливості значення валеологічних знань у житті кожної людини, ставлення

до майбутньої професії, усвідомлення важливості значення профілактики хвороб та здоров'язберезувальних технологій.

Когнітивний компонент готовності передбачає наявність отриманої цілісної, професійно спрямованої системи теоретичних знань, спеціальних умінь та практичних навичок з дисциплін валеологічного спрямування. Під час визначення ознак когнітивного критерію та відповідних їм рівнів готовності бакалаврів медсестринства потрібно враховувати те, що засвоєння навчального матеріалу має трирівневу ієрархічну структуру: нижній рівень – уявлення, середній рівень – розуміння, вищий рівень – власне, засвоєння.

Діяльнісний компонент готовності відображає формування творчих, самостійних умінь і навичок студентів професійно використовувати набуті валеологічні знання, уміння та навички у практичній діяльності. Під час визначення рівнів готовності бакалаврів медсестринства до професійної діяльності за ознаками діяльнісного компонента необхідно враховувати рівень засвоєння здоров'язберезувальних технологій, умінь, навичок.

Самооцінювальний компонент готовності визначається здатністю до високої критичності щодо своєї особистості та професійних якостей як медичного працівника.

Показники рівнів сформованості готовності бакалаврів медсестринства до застосування валеологічних знань у процесі навчання такі:

- високий – характеризується активізацією навчально-пізнавальної діяльності студентів, послідовністю і систематизованістю оволодіння теоретичними знаннями з профілактики, здоров'язбереження та усвідомлення їх професійної значущості, високою потребою у навчанні; спрямованістю на професійну самоосвіту, саморозвиток, самовиховання, самовдосконалення. Цей рівень передбачає активне використання набутих знань, умінь та навичок. Студенти цього рівня вирізняються творчим, продуктивним мисленням та навичками для його практичного застосування, здатністю вирішувати питання, пов'язані з профілактикою і здоров'язбереженням, самостійно робити висновки, а також високим рівнем критичності щодо своєї особистості, своїх професійних якостей;

- середній – характеризується стійким інтересом студентів до навчання, усвідомленням теоретичних валеологічних знань, проте оволодіння знаннями недостатньо послідовне і систематизоване. Цей рівень передбачає стійку зацікавленість студентів у використанні набутих знань, умінь і навичок, помірний інтерес до своєї професії, помірну зацікавленість у самоосвіті, яка інколи потребує зовнішнього стимулювання, часткову відповідь, що має науково обґрунтовані уявлення щодо суті проблеми та сформовані вміння й навички у майбутнього фахівця. Рівень критичного ставлення щодо своєї особистості, своїх професійних якостей є середнім;

- **низький** – характеризується відсутністю спрямованості на професійну самоосвіту, саморозвиток, самовиховання і самовдосконалення, нестійким інтересом до навчання, наявністю фрагментарних і не завжди науково обґрунтованих уявлень про здоров'язбережувальні технології. Студенти цього рівня не володіють знаннями, уміннями і практичними валеологічними навичками належної якості і не визнають їх професійно значущими, потребують зовнішнього стимулювання діяльності. Рівень критичного ставлення щодо своєї особистості, своїх професійних якостей у студентів названої категорії є низьким.

Добір змісту дисципліни валеологічного спрямування в запропонованій моделі ґрунтується на проведеному теоретичному аналізі та практичній підготовці студентів з основ здоров'я, здоров'язбережувальних технологій та навичок здорового способу життя. Це забезпечує потреби суспільства в медичному персоналі, який не лише надає медичну допомогу у разі нещасного випадку, гострих захворювань, техногенних та природних катастроф, а й долучається до формування громадського здоров'я.

Процес навчання студентів має на меті наближення теоретичної підготовки до практичної. У нерозривній єдності теорії і практики пріоритетну роль відіграє практика. Теорія і практика у навчанні – це два органічно пов'язані аспекти єдиного процесу пізнання. Після проходження курсу навчання студенти відчують зв'язок із життям, розуміють можливі особливості своєї практичної діяльності у сфері формування здорового способу життя та громадського здоров'я загалом.

Практична підготовка повинна проводитися за принципом послідовності – від простого до складнішого. Традиційно в педагогіці термін «практична підготовка» характеризує навчання як складову частину професійної освіти. Він відображає закономірності, зміст, методи й форми організації процесу формування умінь і навичок, які визначають здатність студентів до кваліфікованої праці. Відомо, що практична підготовка бакалаврів медсестринства започатковується в процесі засвоєння теоретичного курсу основ анатомо-фізіологічних знань. Практична підготовка разом із теоретичною виконують завдання певного змісту, створюють основу з набуття первинних практичних навичок. Практичне навчання бакалаврів медсестринства – багатогранна за змістом, складна і цілісна система. Практична підготовка має велике психологічне значення: 1) формування психоемоційної толерантності; 2) найбільш повне засвоєння матеріалу за допомогою тренування всіх каналів доступу інформації (аналізаторів) під час відпрацювання практичних навичок; 3) перевірка якості і кількості засвоєних знань (критерій оцінювання); 4) підвищення й удосконалення професійно спрямованої уваги.

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Розроблена і теоретично обґрунтована структурна модель формування готовності бакалаврів медсестринства до застосування валеологічних знань у повсякденній та професійній діяльності, що є комплексною системою взаємопов'язаних елементів (змісту, форм, методів), та створення організаційно-педагогічних умов забезпечить досягнення головної мети процесу професійної підготовки.

Використання різних форм та методів навчання із залученням максимальної кількості каналів надходження інформації, ґрунтоване на теоретичній базі, дає змогу в короткі строки перетворити уміння та знання на необхідні навички.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні докладної методики реалізації запропонованої моделі формування готовності бакалаврів медсестринства до застосування валеологічних знань у повсякденній і професійній діяльності та її експериментальній перевірці.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] І. Я. Губенко, Л. П. Бразалій, О. І. Шевченко, «Розвиток наукових досліджень в медсестринстві як основа вдосконалення сестринської допомоги», *Головна медична сестра*, № 8, с. 59–61, 2009.
- [2] В. Л. Ортинський, *Педагогіка вищої школи*. Київ, Україна: Центр учбової літ-ри, 2009, 472 с.
- [3] *Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства на міжнар. наук.-теорет. конф. до 80-ї річниці НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Київ, Україна: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000, вип. 1, 228 с.: іл., табл.
- [4] О. В. Тимошенко, *Оптимізація професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури*. Київ, Україна: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008, 421 с.
- [5] Э. Г. Скибицкий, А. Г. Шабанов, *Дистанционное обучение: теоретико-методологические основы*. Новосибирск, Россия: СИФБД, СГА, 2004, 224 с.
- [6] Б. И. Крук, О. Б. Журавлева, «Анализ трансформаций в инновационном педагогическом образовании», *Международный журнал экспериментального образования*, № 5, с. 119–125, 2010.
- [7] С. І. Стрілець, «Інноваційні технології і методи навчання у вищій освіті: проблеми та перспективи», *Вісник Чернігівського національного пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*, № 90, 2011.
- [8] *Педагогіка*, Ю. К. Бабанського, Ред. Москва, Россия: Просвещение, 1988, 479 с.

- [9] К. Щербакова, «Принципи і основні форми організації навчального процесу у вузі», *Вступ до спеціальності*. Київ, Україна, 1990, с. 19–26.
- [10] А. М. Алексюк, *Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія*. Київ, Україна: Либідь, 1998, 558 с.
- [11] В. А. Петрук, Н. О. Андрущенко, О. П. Прозор, «Ретроспективний аналіз інноваційних методів навчання», *Вісник Вінницького політехнічного ін-ту*, № 4, с. 127–131, 2008.
- [12] Т. С. Березівська, «Педагогічні умови ефективності семінарських занять (у вузі)», *Вісник Чернігівського держ. ун-ту*. Чернігів, Україна, вип. 41, с. 9–14, 2002. (Серія «Педагогічні науки»).
- [13] В. М. Галузинський, М. Б. Євтух, «Форми організації, методи та засоби ведення навчально-пізнавального процесу», *Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні*. Київ, Україна, 1995, с. 80–98.
- [14] В. Лозниця, «Форми організації навчання у вищій школі», *Психологія і педагогіка*. Київ, Україна, 2000, с. 280–298.

MODEL OF FORMATION OF HEALTH-SAVING COMPETENCE OF BACHELORS OF NURSES

Laura Mkhitaryan,

Doctor of Medical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Biology,
Head of the educational-scientific laboratory
on biochemical and medical-valeological research,
Nizhyn Mykola Gogol State University.
Nizhyn, Ukraine.
laura_mkhitaryan@ukr.net

Vsevolod Manzhulovsky,

Candidate of Medical Sciences, Associate professor,
Associate professor of the Department of Biology,
Nizhyn Mykola Gogol State University.
Nizhyn, Ukraine.
kaf.bot@gmail.com

Sergiy Petryuk

Candidate of Medical Sciences,
Senior Lecturer of the Department
of Physical Education and Valeology,
Nizhyn Mykola Gogol State University.
Nizhyn, Ukraine.
petrukserg@gmail.com

Abstract. The training of paramedical workers and the qualification requirements for them are based on the principles of readiness to carry

out doctor's prescriptions. At the same time, fundamental training in biomedical disciplines remains insufficient. This reduces the effectiveness of using system knowledge of health preservation in the professional activities of a mid-level health worker. In order to improve the training of future health workers, a pedagogical model has been developed to form the readiness of the nursing bachelor to apply knowledge and skills of health protection in everyday and professional activities. In the modern learning process, it is necessary to introduce integrated technologies, to use traditional and innovative methods.

The proposed pedagogical model of training a bachelor of nursing in the disciplines of the valeological area includes: the content, forms, pedagogical conditions, stages and components of training. Training of students is based on a combination of various forms of its organization: lectures, practical, seminars, laboratory classes, special courses, special seminars, teaching practice, consultations, colloquiums, control, course and others.

In the preparation of a bachelor of nursing in the disciplines of the valeological direction, the main educational and preparatory stages are the theoretical and practical training cycle.

The main criteria for the readiness of bachelors of nursing for the use of valeological knowledge in professional activities are the motivational, cognitive, activity and self-assessment components, according to which high, medium and low levels of training are established.

The selection of the content of the discipline of the valeological direction in the proposed model is based on the theoretical analysis carried out and the practical training of students on the basics of health, health-saving technologies and skills of a healthy lifestyle. This will ensure the needs of society in the medical staff, which provides medical care in case of accidents, acute diseases, man-made and natural disasters and is involved in the formation of public health. The developed and theoretically substantiated structural model of the formation of readiness of bachelors of nursing to use valeological knowledge in everyday and professional activity is a complex system of interrelated elements (content, forms, methods). In combination with the creation of organizational and pedagogical training conditions, they will ensure the achievement of the main goal of the training process.

Key words: bachelor of nursing; pedagogical model; readiness formation; application of valeological knowledge; professional activity.

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БАКАЛАВРОВ МЕДСЕСТРИНСТВА

Мхитарян Лаура Сократовна,

доктор медицинских наук, профессор,
профессор кафедры биологии,
заведующая учебно-научной лабораторией
биохимических и медико-валеологических исследований
Нежинского государственного университета
имени Николая Гоголя.
Нежин, Украина.
laura_mkhitaryan@ukr.net

Манжуловский Всеволод Николаевич,

кандидат медицинских наук, доцент,
доцент кафедры биологии
Нежинского государственного университета
имени Николая Гоголя.
Нежин, Украина.
kaf.bot@gmail.com

Петрюк Сергей Евгеньевич,

кандидат медицинских наук,
старший преподаватель кафедры
физического воспитания и валеологии
Нежинского государственного университета
имени Николая Гоголя.
Нежин, Украина.
petrukserg@gmail.com

Аннотация. Подготовка средних медицинских работников и квалификационные требования к ним базируются на принципах готовности к выполнению назначений врача. При этом недостаточной остается фундаментальная подготовка по медико-биологическим дисциплинам, что снижает эффективность использования системных знаний здоровьесбережения в профессиональной деятельности медицинского работника среднего звена.

С целью улучшения подготовки будущих медработников разработана педагогическая модель формирования готовности бакалавра медсестринства к применению знаний, умений и навыков здоровьесбережения в повседневной и профессиональной деятельности. В современный процесс обучения надо внедрять интегральные технологии, использовать как традиционные, так и инновационные методы. Предложенная педагогическая модель подготовки бакалавра медсестринства по дисциплинам валеологического направления

включает следующие составляющие: содержание, формы, педагогические условия, этапы и компоненты подготовки. При этом обучение студентов базируется на сочетании различных форм его организации: лекций, практических, семинарских, лабораторных занятий, спецкурсов, спецсеминаров, педагогической практики, консультаций, коллоквиумов, контрольных, курсовых и дипломных работ. Для бакалавра медсестринства по дисциплинам валеологического направления основными учебно-подготовительными этапами целесообразно считать теоретический и практический.

Основными критериями готовности бакалавров медсестринства к использованию валеологических знаний в профессиональной деятельности является мотивационный, когнитивный, деятельностный и самооценочный компоненты, согласно которым определяются высокий, средний и низкий уровни подготовки.

Отбор содержания дисциплины валеологического направления в предложенной модели основывается на проведенном теоретическом анализе и практической подготовке студентов по основам здоровья, здоровьесберегающим технологиям и навыкам здорового образа жизни. Это обеспечит потребности общества в медицинском персонале, который не только оказывает медицинскую помощь при несчастных случаях, острых заболеваниях, техногенных и природных катастрофах, но и привлекается к формированию общественного здоровья.

Разработанная и теоретически обоснованная структурная модель формирования готовности бакалавров медсестринства к применению валеологических знаний в повседневной и профессиональной деятельности, представляющая собой комплексную систему взаимосвязанных элементов (содержания, форм, методов), в сочетании с созданием организационно-педагогических условий обучения обеспечит достижение главной цели процесса профессиональной подготовки.

Ключевые слова: бакалавр медсестринства; педагогическая модель; формирование готовности; применение валеологических знаний; профессиональная деятельность.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] I. Ya. Hubenko, L. P. Brazalii, O. I. Shevchenko, «Rozvytok naukovykh doslidzhen v medsestrynstvi yak osnova vdoskonalennia sestrynskoi dopomohy», *Holovna medychna sestra*, № 8, s. 59–61, 2009.
- [2] V. L. Ortynskyi, *Pedahohika vyshchoi shkoly*. Kyiv, Ukraina: Tsentр uchbovoi lit-ry, 2009, 472 s.

- [3] Psykholoho-pedahohichni problemy pidhotovky vchytelskykh kadriv v umovakh transformatsii suspilstva na mizhnar. nauk.-teoret. konf. do 80-yi richnytsi NPU im. M. P. Drahomanova. Kyiv, Ukraina: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2000, vyp. 1, 228 s.: il., tabl.
- [4] O. V. Tymoshenko, Optyimizatsiia profesiinoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury. Kyiv, Ukraina: NPU im. M. P. Drahomanova, 2008, 421 s.
- [5] E. G. Skibickij, A. G. SHabanov, Distancionnoe obuchenie: teoretiko-metodologicheskie osnovy. Novosibirsk, Rossiya: SIFBD, SGA, 2004, 224 s.
- [6] B. I. Kruk, O. B. ZHuravleva, «Analiz transformacij v innovacionnom pedagogicheskom obrazovanii», Mezhdunarodnyj zhurnal eksperimental'nogo obrazovaniya, № 5, s. 119–125, 2010.
- [7] S. I. Strilets, «Innovatsiini tekhnologii i metody navchannia u vyshchii osviti: problemy ta perspektyvy», Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho ped. un-tu im. T. H. Shevchenka, № 90, 2011.
- [8] Pedagogika, YU. K. Babanskogo, Red. Moskva, Rossiya: Prosveshchenie, 1988, 479 s.
- [9] K. Shcherbakova, «Pryntsypy i osnovni formy orhanizatsii navchalnoho protsesu u vuzi», Vstup do spetsialnosti. Kyiv, Ukraina, 1990, s. 19–26.
- [10] A. M. Aleksyuk, Pedagogika vyshchoi osvity Ukrainy. Istoriiia. Teoriiia. Kyiv, Ukraina: Lybid, 1998, 558 s.
- [11] V. A. Petruk, N. O. Andrushchenko, O. P. Prozor, «Retrospektyvnyi analiz innovatsiinykh metodiv navchannia», Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho in-tu, № 4, s. 127–131, 2008.
- [12] T. S. Berezivska, «Pedagogichni umovy efektyvnosti seminar skykh zaniat (u vuzi)», Visnyk Chernihivskoho derzh. un-tu. Chernihiv, Ukraina, vyp. 41, s. 9–14, 2002. (Seriiia «Pedagogichni nauky»).
- [13] V. M. Haluzynskyi, M. B. Yevtukh, «Formy orhanizatsii, metody ta zasoby vedennia navchalno-piznavalnoho protsesu», Osnovy pedagogiky ta psykholohii vyshchoi shkoly v Ukraini. Kyiv, Ukraina, 1995, s. 80–98.
- [14] V. Loznytsia, «Formy orhanizatsii navchannia u vyshchii shkoli», Psykholohiia i pedagogika. Kyiv, Ukraina, 2000, s. 280–298.